

Bilten Sinode

**Službeno glasilo Sinode
Vrhbosanske nadbiskupije**

BILTEN SINODE – Službeno glasilo Sinode Vrhbosanske nadbiskupije

Izdavač: Vrhbosanska nadbiskupija, Kaptol 7, BIH – 71000 Sarajevo

Nakladnik: Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije

Odgovara: Vinko kard. Puljić, nadbiskup Vrhbosanski

Glavni urednik: Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode

Grafička obrada: Marijo Gracić - Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije

Tisak: CPU Printing company - Sarajevo

Naklada: 2000 primjeraka

***Napomena:* Besplatni primjerak za internu upotrebu sinodskih članova**

ISSN 2303-7164

SADRŽAJ:

Riječ urednika <i>vlč. dr. Mario Bernadić</i>	4
Osvrt na sedmi krug dekanatskih zasjedanja Vrhbosanske nadbiskupije – jesen 2017. <i>vlč. dr. Mario Bernadić</i>	6
Rezultati VII. sinodske ankete: O nekim stvarima katoličkog identiteta <i>Tajništvo sinode</i>	10
Gospodine, gdje stanuješ? <i>Vinko kard. Puljić</i>	15
Pronaći Krista u svakodnevnom životu <i>vlč. dr. Mario Bernadić</i>	19
Filozofija i Božje postojanje <i>vlč. mr. Oliver Jurišić</i>	28
Smisao i cilj molitve za sinodu (kraća verzija) <i>Vinko kard. Puljić</i>	33

Riječ urednika:

Poštovani čitatelji, pred nama je deveti broj Biltena Sinode – službenog glasila Sinode Vrhbosanske nadbiskupije.

Držeći se već uhodanog koncepta donosimo prvo osvrt na sedmi krug dekanatskih zasjedanja, održanih od 30. rujna do 21. listopada 2017. godine. To je ujedno prilika da se podsjetimo i na proteklu sinodsku temu – *kršćanskog i katoličkog identiteta*, na pitanja koja smo tom prigodom postavljali, te na odgovore koje smo zajedničkim snagama tražili i pronalazili.

Na tragu iste tematike predstavljamo zatim i rezultate osme sinodske ankete koju smo nazvali: „O nekim stvarima katoličkog identiteta“. Kroz deset pitanja o izvanjskim ali i nutarnjim stvarima katoličanstva nailazimo na vrlo visoku vjerničku i svećeničku suglasnost o važnim pitanjima naše vjere.

U nastavku ovog broja Biltena predstavljamo novu sinodsku temu koju bi smo –parafrazirajući biblijski tekst- nazvali: „Gospodine, gdje stanuješ“ (usp. Iv 1,38)? Tim riječima se svojedobno obratiše dva učenika Ivana Krstitelja -od kojih jedan bijaše Andrija, brat Šimuna Petra- Isusu, očito u želji da ga bolje upoznaju. I sam Gospodin, kao da u ovom učeničkom prilasku raspoznaje znak s Neba, te uskoro pozva i Šimuna Petra, Filipa, Natanaela, kao i sve ostale. Gospodinov početak javnog djelovanja teče usporedno sa izborom i pozivom njegovih učenika. Čini se kao da su Gospodinov spasiteljski put i učenički hod međusobno nerazdvojivi. Tu se već na početku stvorila tijesna veza koja će prerasti u jedinstveno, mistično Tijelo Kristovo.

Podsjećanja radi, i Sinoda etimološki znači *zajednički hod*. To je zajednički hod Isusovih učenika, ali kako upravo vidjesmo, taj hod ima smisla jedino ukoliko teče usporedno s Gospodinovim koracima. Sinoda podrazumijeva zajedništvo Boga i ljudi, kao i njihov zajednički prolazak od Duha naznačenim stazama zemaljskog nam *hodočašća*. To je živa Crkva, satkana ne od kamenja, nego od čovječnosti i vjere. Takva Crkva je puno više od uobičajene religiozne institucije; ona postaje znak *spasjenja* i *milosti* Božje usred ovoga svijeta i vremena. Njezina zadaća je širiti se diljem svijeta, sve dok i posljednjem ljudskom stvorenju ne bude naviješteno evanđelje Božje. Tu se očituje i jedna stalna zadaća Isusovih učenika: tražiti se i pronalaziti međusobno, te zajednički tražiti i ponovno pronalaziti Isusa, i prebivati u njegovoj blizini.

U tom kontekstu nastavljamo s tri tekst u nizu. Jedan je više *pastoralni*, drugi *spekulativno-teološki*, a treći *filozofski*. Sva tri pokušavaju naći i ukazati na Krista, u ovom i ovakvom svijetu i vremenu. Međutim, to svakako nisu gotova rješenja nego prvenstveno *poticaji* za daljnje razmišljanje. Ovdje govorimo o području gdje se isprepliću ono objektivno i subjektivno; javna i privatna pobožnost, teološko i mistično; prošlo, današnje i vječno; svakodnevno i periodično... i sigurno je da bi svaki naš vjernik o tome nešto imao reći – kako pronalazi ili barem pokušava naći Krista u svom životu. Ali o tome ćemo svakako više tijekom slijedećeg (osmog) kruga dekanatskih zasjedanja – 30. lipnja 2018.

Kako već uobičajamo, ovom prigodom želimo zahvaliti svima onima koji svojim trudom i zalaganjem doprinose radu naše Sinode. A tko već i nije, pozivamo ga da nam se pridruži u ovom zajedničkom sinodskome hodu.

U Sarajevu, 22. ožujka 2018.

vlč. dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode VN

OSVRT NA SEDMI KRUG DEKANATSKIH ZASJEDANJA VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE – jesen, 2017.

Sedmi krug dekanatskih zasjedanja Vrhbosanske nadbiskupije izvorno je bio planiran za subotu, 7. listopada 2017. godine, ali su pojedina zasjedanja zbog različitih kolizija bila održavana kroz četiri subote, od 30. rujna do 21. listopada.

Tema susreta je bio kršćanski, odnosno naš katolički identitet. Ovdje donosimo par crtica iz uvodnika prethodnog broja Biltena Sinode, kako bi se podsjetili na neka pitanja o kojima smo pokušali razmišljati tijekom sedmog kruga dekanatskih zasjedanja:

- Po čemu nas drugi mogu prepoznati kao katolike?
- Na osnovu čega mi sami možemo biti uvjereni da smo to što jesmo?
- Gdje leži granica između jedne autentične i patvorene kršćanske vjere?
- Kako znamo da je netko „pravi vjernik“, a netko onaj „lažni“?

U prethodnom broju Biltena Sinode smo nastojali istaknuti opsežnost i složenost pojma *identiteta*, jer on po sebi ima veze sa svim onim što nekoga čini takvim čovjekom kakav jeste. To se tiče i njegovog izgleda, vanjštine, mentaliteta, obrazovanja, podrijetla, osobne kulture ili nekulture, govora, svjetonazora itd. Stoga i tema vjerničkog identiteta za sinodski rad predstavlja svojevrsno tematsko *okrupnjivanje*. Jer ako počnemo govoriti o našem katoličkom identitetu, neminovno ćemo se dotaknuti svega onoga što nas čini ili -nažalost- ne čini katolicima.

Jedan od općih dojmova proisteklih iz sedmog kruga dekanatskih zasjedanja jest to da je ova tema na terenu u konačnici bila izvrsno prihvaćena. Izlagači su bili dobro pripremljeni, a neki od njih su priredili za tu zgodu i prave opširne znanstvene radove, premda to nije bilo nužno potrebno. Neki sudionici su čak iznosili dojam kako je tek tijekom ovog sedmog kruga sinodski rad počeo izgledati doslovno kao sinodski rad. No, odavde i proizlazi jedan važan zaključak, kako naši vjernici i svećenici osjećaju ovu temu kao duboko *goruću* i *aktualnu*. Nepobitno živimo u vremenu u kojem se očuvanje vlastitog identiteta čini teškom i izazovnom zadaćom, a kao razlog tomu možemo pobrajiti i neke *maliciozne*, ali i one *spontane* faktore. Politički pritisci postoje, baš kao i oni *ideološki*. Međutim, i sam tehnološki razvoj kao i suvremeni način života čine svoje. Danas je lako kretati se i putovati, a ovo u konačnici ne važi samo za ljude i robe, nego još više za *informacije*. Živimo u vremenu kada tradicionalne kulturološke i nacionalne *granice* postaju sve *tanje*. Naravno, ovo i ima i svoje brojne pozitivne strane, međutim, osjećamo i vidimo kako ni onih negativnih ne nedostaje.

Ovdje sada iznosimo i neke važnije zaključke, primjedbe i intervjue koji su se mogli čuti tijekom zasjedanja:

- Osipanje naših vjernika neminovno loše utiče na očuvanje identiteta onih koji ostaju. Pored masovnog iseljavanja, u nekim sredinama je primjetna i smanjena posjećenost crkvi, misleći pri tome na one koji su tu. Ovo se osobito tiče mladih koji nakon primitka sakramenta potvrde prestaju dolaziti u crkvu. Pri tome se svakako ne radi uvijek o jednom potpunom prekidudolazaka, nego o onom povremenom, gdje se u crkvu vraća za Božić i još možda par puta tijekom cijele godine. Sve ovo iziskuje više *pastoralnog truda, zalaganja i planiranja*. U situaciji gdje tradicionalna kršćanska obitelj više ne funkcionira kako treba ili čak više ni ne postoji, a društvo proklamira prvenstveno svjetovnjačke vrijednosti, Crkva se mora boriti za svakog pojedinog vjernika.
- Blisko prethodnoj točki, više sudionika zasjedanja uočava nemali *paradoks* sadašnjice: čini se kako je današnji društveni sustav puno opasniji u kontekstu očuvanja katoličkog identiteta, nego onaj prethodni – komunistički. Komunistički se u svojoj negacijskoj nastrojivosti naspram vjere pokazivao velikim motivatorom za hrabro i ponosno svjedočenje svoje vjere. S druge strane, današnji sustav kao da sve razvodnjava te vjernike čini mlakima i nezainteresiranima.
- *Identitet i vlastito mišljenje*: Kao što je pokatkad nedostatak vlastitih stavova i uvjerenja poguban za izgradnju osobnog identiteta, tako se ponekad još opasnijim čini i svojevrсна suprotnost ovoga. Neki svećenici primjećuju kako nemal broj vjernika otvoreno suprotstavlja *vlastito mišljenje* službenom *crkvenom nauku*, i to a pro po samog crkvenog nauka i prakse. Njima je to sasvim u redu, očito smatrajući vlastito mišljenje najvišom instancom spoznaje i istine.
- Više sudionika osjeća goruću potrebu pokretanja jednog duhovno-pastoralnog rada s našim političarima.
- Identitet se može očuvati samo u zajedništvu, i isključivo zajedničkim snagama.
- Očuvanje vjerničkog identiteta nužno pretpostavlja *duhovnu obnovu* i *rast u vjeri*. U protivnom bi se mogli izgubiti u trivijalnim i manje važnim aspektima cijele problematike.
- Više sudionika je prepoznalo osobu Isusa Krista kao središte kršćanskog identiteta. Mogu li drugi danas u nama prepoznati milostivog Isusa? Kršćani bi trebali biti poput svetih sakramenta – *vidljivi znakovi nevidljive Božje milosti!* Bez osob-

nog obraćenja, molitve i života u vjeri, vrlo je teško govoriti o očuvanju kršćanskog identiteta.

- Kršćanski vjernici bi se danas trebali čuvati jednog paušalnog tradicionalizma utemeljenog na ne baš točnoj pretpostavci o *starim dobrim vremenima*. Prava istina glasi da nikad nije bilo lako biti *dobar čovjek* i *autentičan kršćanski vjernik*. Stoga je potrebno tražiti Boga i Njegove putove u današnjem svijetu i njegovim prilikama i neprilikama.

Sada nešto više o statistikama i tehničkim pitanjima. Sveukupno, u radu sedmog kruga dekanatskih zasjedanja sudjelovalo je oko 650 sudionika. Već uobičajeno, najviše sudionika je bilo na susretu Doborskog dekanata – oko stotinu, a na drugom mjestu je bio susret Šamačkog dekanata (80). Najmanje sudionika bilo je na susretu Derventskog dekanata (30). Međutim, iole dublji uvid u situaciju pokazuje da navedene brojke mogu biti kudikamo relativne. Naime, već se duže vrijeme postavlja jedno neugodno pitanje: Kako je moguće da se u danas malom i posve raseljenom Derventskom dekanatu redovito uspije okupiti tridesetak duša, a da se pri tom u nekim -desetak puta većim dekanatima- okupi otprilike isti toliki broj, a da ne spominjemo one dvadeset do trideset puta mnogoljudnije dekanate u kojima se na koncu okupi svega šezdesetak duša? Mogli bi smo pomalo cinično primijetiti kako čovjek i ne treba biti veliki matematičar da bi primijetio kako u cijeloj stvari nešto ozbiljno ne štima. Neki župnici a i dekani glede ovoga navode problem i u svezi samih termina. S obzirom da se dekanatska zasjedanja održavaju redovito subotom, i to u proljetnom i jesenskom periodu, tako se spominje problem neodgovdih poljskih radova i slično, što rezultira time da brojni vijećnici nisu u stanju sudjelovati u radu zasjedanja. Druga skupina svećenika i dekana u svezi navedenog problema iznosi mišljenje da i nije potrebno okupljati preveliki broj sudionika. S jedne strane, to bi otežalo a i poskupilo samu organizaciju zasjedanja; s druge strane, moguće da bi u takvoj gužvi i sam rad bio otežan i razvodnjen. Treći opet smatraju kako bi se trebao organizirati najprije jedan zajednički susret dekana s pokojim predstavnikom svećenika i vijećnika iz pojedinih dekanata, a da bi oni zatim trebali sami organizirati daljnji sinodski rad na razini svojih dekanata. No, različitost iznesenih mišljenja nas očito primorava da do daljnjeg nastavimo s postojećim formatom zasjedanja.

Glede nesudjelovanja u radu zasjedanja, postavlja se i ozbiljno pitanje pojedinih župa i župnika koji već tradicionalno ne sudjeluju u radu dekanatskih zasjedanja. Ponekad se radi o tome da dođe samo župnik, a pokatkad čak ni župnik. Srećom, ovakvih župa nije veliki broj.

S tehničke strane gledano, svi susreti sedmog kruga dekanatskih zasjedanja Vrhbosanske nadbiskupije su uzorno organizirani i pripremljeni, pri čemu osobitu zahvalnost dugujemo našim dekanima, ali i ostalim svećenicima i vjernicima koji su se nesebično potrudili da susreti prođu u najboljem redu.

Za sam kraj donosimo i raspored nazočnosti moderatora susreta iz Povjerenstva za pripravu Sinode po pojedinim dekanatima:

- vlč. dr. Mirko Šimić – Usorski dekanat;
- vlč. dr. Mario Bernadić – Doborski dekanat, Sarajevski dekanat i Derventski dekanat;
- dr. Danimir Pezer OFM – Ramski dekanat;
- preč. mr. Marko Tomić – Bugojanski dekanat;
- fra Zdravko Anđić – Žepački dekanat;
- vlč. dr. Zdenko Spajić – Šamački dekanat;
- preč. mr. Luka Tunjić – Tuzlanski dekanat;
- vlč. Marin Marić umjesto dr. Sande Smoljo-Dobrovoljski – Travnički dekanat;
- č.s. mr. Ivanka Mihaljević – Kreševski dekanat;
- mr. Igor Žontar – Sutješki dekanat i prethodno zajedno s dr. Bernadić – Doborski dekanat;

Mario Bernadić

REZULTATI VII. SINODSKE ANKETE:

O nekim stvarima katoličkog identiteta

Anketa je provedena tijekom sedmog kruga dekanatskih zasjedanja: od 30. rujna do 21. listopada 2017. godine. U anketi su sudjelovala 523 ispitanika iz svih 13 dekanata Vrhbosanske nadbiskupije.

Kako je već ustaljeno, kod pojedinih odgovora prvo navodimo broj zaokruživanja, a zatim istu vrijednost iznosimo procentualno. Radi bolje preglednosti, većinski odgovor navodimo masnim (Bold) brojkama, a drugi po učestalosti – zakrivljenim brojkama (kurzivom).

Napomena: Kod pojedinih odgovora javljaju se manja statistička odstupanja. Ukupan broj zaokruženih glasova se u takvim slučajevima kreće od 96-101% umjesto okruglih 100%. Razlog je praksa da manji broj ispitanika ne pokušava odgovoriti na sva ponuđena pitanja, a neki opet imaju običaj kod pojedinih pitanja zaokruživati dvije od ponuđenih solucija umjesto samo jedne.

1. Kako bi se katolici trebali pozdravljati?

- a) Trebalo bi uvijek i u svakoj prilici preferirati stari hrvatski katolički pozdrav „Hvaljen Isus i Marija“: **327 – 62,5%**;
- b) Tradicionalno bi trebalo pozdravljati samo vjerske službenike i one vjernike za koje znamo da su vjerodostojni: *82 – 15,6%*;
- c) Neka svatko pozdravlja onako kako misli da je dobro: *59 – 11,2%*;
- d) Danas je važno znati uopće pozdraviti, pa kako god, jer danas mnogi ne pozdravljaju nikako: *51 – 9,7%*;

2. Što mislite o katolicima koji psuju?

- a) Katolik ne bi trebao koristiti nikakve psovke: **453 – 86,6%**;
- b) Važno je ne psovati teške psovke (svetinje): *57 – 10,8%*;
- c) Nije toliko strašno ako katolik psuje: *0 – 0*;

3. Kako bi se katolik trebao ponašati u javnosti?

- a) Uvijek bi i u svakoj prilici trebao paziti na svoje ponašanje, biti pristojan, odmjeren i uljudan: **419 – 80,1**;
- b) Katolik bi pretežito trebao biti pristojan, ali nije problem ukoliko se čovjek ponekad opusti: *68 – 13%*;
- c) Danas je važno biti dobar čovjek; ostalo i nije toliko važno: 15 – 2,8%;
- d) Svatko se ima pravo ponašati onako kako hoće: 6 – 1,1%;

4. Naši stari su revno prakticirali nedjeljom nositi svečano „misno“ odijelo. Smatrate li da bi bilo dobro sačuvati taj osobni način poštivanja i slavljenja dana Gospodnjeg - nedjelje?

- a) U potpunosti se slažem: **339 – 64,8**;
- b) Uglavnom sam suglasan: *147 – 28,1%*
- c) Koliko da, toliko i ne: 26 – 4,9%;
- d) Ne slažem se: 14 – 2,6%;
- e) U potpunosti se ne slažem: 6 – 1,1%

5. U katoličkoj obitelji bi na stolu uvijek trebao biti prisutan i poneki primjerak vjerskog tiska:

- a) U potpunosti se slažem: **281 – 53,7%**;
- b) Uglavnom sam suglasan: *178 – 34%*;
- c) Koliko da, toliko i ne: 38 – 7,2%;
- d) Ne slažem se: 8 – 1,5%;
- e) U potpunosti se ne slažem: 6 – 1,1%;

6. Biste li ste se složili sa sv. Majkom Terezom kada kaže da zajedno ostaje samo ona obitelj koja zajedno moli?

- a) U potpunosti se slažem: **316 – 60,4%**;
- b) Uglavnom sam suglasan: *157 – 30%*;
- c) Koliko da, toliko i ne: 18 – 3,4;
- d) Ne slažem se: 2 – 0,38%;
- e) U potpunosti se ne slažem: 3 – 0,5%

7. Koju biste pobožnost označili kao najvažniju i najmilosniju za katoličke vjernike?

- a) Pobožnost sv. Krunice: **326 – 62,3%**;
- b) Trinaest utoraka Sv. Anti: 36 – 6,8%
- c) Križni put: *101 – 19,3*;
- d) Pobožnost Srcu Isusovu: 35 – 6,6%
- e) Pobožnost Sv. Brigiti: 3 – 0,5%

8. Na našim prostorima, osobito u mješovitim sredinama katolici su oduvijek bili poznati kao marljivi i poduzetni ljudi koji u apsolutnoj većini nikada ne prose. Smatrate li da je marljivost sastavni dio našeg katoličkog identiteta kojeg bi trebalo čuvati pod svaku cijenu?

- a) U potpunosti se slažem: **366 – 70%**
- b) Uglavnom sam suglasan: *107 – 20,4%*;
- c) Koliko da, toliko i ne: 21 – 4%;
- d) Ne slažem se: 6 – 1,1%;
- e) U potpunosti se ne slažem: 4 – 0,7%;

9. Danas se često zna čuti kako mnogi katolici rade nedjeljom, bilo u firmi ili nešto kod kuće... Smatrate li da je ovo loše te da bi svi zajednički trebali raditi na očuvanju svetosti nedjeljnog odmora?

- a) U potpunosti se slažem: **383 – 73%**;
- b) Uglavnom sam suglasan: **112 – 21,3%**;
- c) Koliko da, toliko i ne: **13 – 2,5%**
- d) Ne slažem se: **12 – 2,2%**;
- e) U potpunosti se ne slažem: **9 – 1,7%**;

10. Bismo li redoviti pohod sv. misi mogli označiti kao ipak najvažniju sastavnicu katoličkog identiteta?

- a) U potpunosti se slažem: **400 – 76,4%**;
- b) Uglavnom sam suglasan: **99 – 18,9%**;
- c) Koliko da, toliko i ne: **23 – 4,4%**
- d) Ne slažem se: **1 – 0,2%**;
- e) U potpunosti se ne slažem: **2 – 0,38%**;

Kratki osvrt na rezultate VIII. sinodske ankete – O nekim stvarima katoličkog identiteta:

Neki bi rekli: „Svi sve znaju kako i što bi trebalo činiti, no onda ostaje pitanje zašto se to u praksi i ne čini“? U tom smislu, osvrćemo se na minimalno jedan očit *paradoks* iz predočene ankete. Uopće, kao najdominantniji od svih ponuđenih odgovora ističe se onaj pod 2a: Katolik ne bi trebao koristiti nikakve psovke, i to tvrdi čak 86,6% ispitanika. Međutim, onda bi se spravom trebali pitati zašto je učestala i raznovrsna psovka moguće i najveća mrlja na katoličkom identitetu današnjice s naših prostora?

Kako je to u vidu zaključka proizlazilo i iz nekih ranijih anketa, mi danas očitо nemamo problema sa osjećajem vjere (*sensus fidelium* ili *sensus fidei*). To je dobar znak da Duh Sveti vodi našu Crkvu kao što ju je uvijek i vodio. Stara dogmatska krilatica veli da je vjera Crkve *nezabludiva*, baš kao što je vjera vjernika *nemanjkava*. Ipak, u svemu

ovome postoji nekakav nemali problem. Sasvim je moguće da svi znamo što bi i kako bi trebalo činiti i raditi, no da to sve prvenstveno očekujemo od drugih, a ne od samih nas. No, što ako i ti drugi iz svoje perspektive računaju prvenstveno na nas, a ne na same sebe? U tom slučaju kao krajnji rezultat dobijemo Crkvu u kojoj se puno vjeruje, nada i očekuje, ali se nedovoljno čini. Na kraju krajeva, nije ni moralno očekivati od drugoga nešto što sami nismo spremni činiti...

Rezultate priredilo: Tajništvo Sinode Vrhbosanske nadbiskupije

GOSPODINE, GDJE STANUJEŠ?

„Dva Ivanova učenika pođoše za Isusom. Isus se obazre i vidjevši da idu za njim, upita ih: 'Što tražite'? Oni mu rekoše: 'Rabbi' – što znači – **'Učitelju gdje stanuješ?'** 'Dođite i vidjet ćete!' Pođoše dakle i vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega onaj dan“ (Iv 1,35-39).

„O Bože, ti si Bog moj, gorljivo tebe tražim; tebe žeda duša noja, tebe želi tijelo moje, kao zemlja suha, žedna, bezvodna“ (Ps 63, 1-2).

U prošlom sinodalnom susretu smo razmišljali o kršćanskom identitetu. Da bi ga mogli biti svjesni i živjeti, potrebno je doživjeti susret s Kristom tj. *iskustvo vjere*. Prvo moramo biti svjesni da smo svi učenici i da idemo za Isusom, da ga upoznamo i slijedimo.

Sveti Jeronim veli: „Krist je Božja snaga i Božja mudrost, onaj tko ne pozna Pisma ne zna Božju snagu ni njegovu mudrost; nepoznavanje Pisma nepoznavanje je Krista.“

Krist u Crkvi

Krštenjem smo postali članovi Crkve i ucijepljeni smo u Kristovo Mistično Tijelo. On je glava, a mi smo njegovi udovi. Ako želimo istinski Isusa upoznati i s njim se identificirati, onda moramo prihvatiti tu našu dimenziju da smo dio organizma *Tijela Crkve*. Tu ćemo ga doživjeti u vjeri, upoznati i slijediti, i na poseban način svjedočiti. Crkva smo svi mi krštenici koji smo s Krstom sjedinjeni u živi organizam.

Katekizam Katoličke Crkve (KKC) u br. 771. veli: „Krist, jedini Posrednik, ustanovio je na ovoj zemlji i neprestano uzdržava svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, ufanja i ljubavi, kao vidljivi organizam po kojemu na sve razlijeva istinu i milost“.

Zato je važno biti svjestan svoje pripadnosti Katoličkoj Crkvi i biti živi organizam, a ne zamrli vjernik.

Krist u liturgijskim činima

KKC u br. 775.: „Crkva je u Kristu kao sakrament, tj. znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijelog ljudskog roda; biti sakrament najtješnjeg sjedinjenja ljudi s Bogom prva je svrha Crkve. U br. 1069. se kaže: „Po liturgiji Krist, naš Otkupitelj

i Veliki svećenik nastavlja u svojoj Crkvi, s njom i po njoj, djelo našeg otkupljenja. U br. 1136. veli: „Liturgija je ‘djelo’ čitavog Krista“.

Tko istinski doživi u svojoj vjeri susret s Kristom, tada su mu istinski sakramenti i slavlje liturgije posebno značajni, sveti i neizostavni.

Krist u Euharistiji

KKC br. 138.: „Misa je istodobno i nerazdruživo žrtveni spomen-čin u kojem se ovjekovječuje žrtva križa, i sveta gozba pričesti Tijelom i Krvlju Gospodnjom. No, sve je slavlje euharistijske žrtve usmjereno prema najdubljem jedinstvu vjernika s Kristom po pričesti. Pričestiti se znači primiti Krista koji se prinio za nas.“ Tu posebno vjernik postaje svjestan vrijednosti nedjeljne Mise, ne samo kao obaveza nego potreba vjernika, ali i očitovanje vjere. Svaka nedjeljna Misa je proslava Kristova Uskrsnuća. Nije slučajno da se nedjelja od najranijih kršćanskih vremena naziva „Danom Gospodnjim“.

Krist u osobi svećenika – „alter Christus“

Evandelist Luka zapisa (Lk 10,16) „Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire onoga koji mene posla.“ Tu se Isus direktno identificira sa svojim učenicima koje šalje. Još je očitije kada svećenik na oltaru izgovara riječi pretvorbe: „Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo“. Tu se svećenik nalazi u ulozi Krista. Isto tako, kod ispovijedi kada svećenik diže ruku za odrješenja grijeha te izgovara riječi: „Ja te odrješujem od grijeha tvojih.“ Svi znamo da Krist oprašta grijeha. Svećenik je tu produžena ruka Kristova. Svetim redom svećenik postaje uprisutnjeni Krist danas u poslanju.

Krist u trajnoj prisutnosti u euharistijskim prilikama

Evandelist Matej zapisa (Mt 28,20): „I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.“ KKC u br. 1418.: „Budući da je u oltarskom sakramentu prisutan sam Krist, treba ga častiti poklonstvenim štovanjem. Pohod presvetom Sakramentu dokaz je zahvalnosti, znak ljubavi i dužnost priznanja Kristu Gospodinu“.

Doživljavamo u posljednje vrijeme da se i po našim župama i crkvama sve češće uvodi euharistijsko klanjanje, koje je izuzetno toplo prihvaćeno od strane vjernika. To po sebi predstavlja i svojevrsni dokaz koliko vjernici čeznu za Gospodnjom blizinom.

Krist u sakramentima

Nakon uskrsnuća i ukazanja u Galileji, Isus daje učenicima *sveopće poslanje*: „Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio“ (Mt 28,18-20). To je poslanje svima koji su svjesni da su Isusovi i da su otvoreni učiti, prihvaćati i živjeti njegove zapovjedi. Kada se dijele sakramenti to Krist čini po svojim učenicima u svojoj Crkvi.

Krist u molitvi zajednice

Isus veli: „Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima“ (Mt 18,20). Zajednička molitva uprisutnjuje Isusa u našoj sredini. Svaka zajednička molitva uključuje međusobno prihvaćanja, praštanje i povjerenje. Tako nas Isus mijenja i u osobnom i zajedničkom životu. Zajedno moliti znači ostati s njim, biti u njegovoj blizini, koja oplemenjuje i prosvjetljuje, te nas istinski jača za naš životni hod.

Krist u bratu

„Zaista, kažem vam, što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učinite!“ (Mt 25 40). Trebaju nam oči vjere da u svakom bratu prepoznamo lice našeg Otkupitelja, te tako prihvaćajući i ljubeći bližnjega činimo to Isusu. Sasvim je moguće da baš tu najčešće propadamo na ispitu, jer nam nedostaju *oči vjere*, iako će nas upravo po tome na kraju suditi - kako je to striktno zapisano u Evanđelju (Mt 25,31-46).

Krist u poglavarima

Isus reče svojim učenicima: „Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire onoga koji mene posla“ (Lk 10,16). Poslušnost u Crkvi izvire iz *Isusovog stava*, a ne od zasluga onih koji nose poslanje. Isti evanđelista zapisa: „Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima“ (Lk 10,21). Isus po Očevom naumu za učenike pozva one malene, a ne velike i mudre. Opet vidimo, za prihvaćanje Isusovog stava je potrebna duboka življena vjera, a ne mudrost ovoga svijeta.

U nama po savjesti

„Ta evo – kraljevstvo je Božje među vama“ (Lk 17,21). „U dubini savjesti čovjek otkriva zakon koji on sam sebi ne daje, ali kojemu se mora pokoravati. Taj glas, što ga uvijek poziva da ljubi i čini dobro a izbjegava zlo. Kad zatreba, jasno odzvanja u intimnosti našega srca... Čovjek naime ima u srcu zakon što mu ga je Bog upisao. Savjest je najskrovitija jezgra i svetište čovjekovo, gdje je on sam s Bogom, čiji glas odzvanja u njegovoj nutrini“ (KKC br. 1776. ili Gaudim et spes br. 16.).

Prebirući krunicu – u Riječi Božjoj

Protekle godine smo obilježili stotu obljetnicu Marijina ukazanja u Fatimi. U svom ukazanju, 13. svibnja 1917. Blažena Djevica je naložila djeci da svaki dan mole krunicu, kako bi isprosili mir u svijetu. U posljednjem ukazanju, 13. listopada 1917. Marija se predstavila kao „Kraljica Svete Krunice“. Iz toga zaključujemo da molitva, a osobito molitva krunice - udružena sa osobnim žrtvama i odricanjima donosi mir svijetu, ali i mir u srcima i u obiteljima. Molitva krunice je Evanđelje u malom. „Marija u sebi pohranjivaše sve te događaje i prebiraše ih u svom srcu“ (Lk 2,19). Moleći krunicu, poput Marije prebiremo u svom srcu djelo Spasenja, te to i pohranjujemo u svom srcu.

U obraćenju srca

„Dosita, gdje vam je blago, ondje će vam i srce biti“ (Lk 12,34) ... „Borite se da uđete na uska vrata jer mnogi će, velim vam, tražiti da uđu, ali neće moći“ (Lk 13,24) ... „Blago čistima srcem, oni će Boga gledati!“ (Mt 58) ... „Čisto srce stvori mi, Bože, i duh postojan obnovi u meni!“ (Ps 51,12) ... „Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas! Izvadit ću iz tijela vašega srce kameno i dat ću vam srce od mesa“ (Ez 36,26). Poznata izreka kaže: „Jedini kutak svemira koji uistinu možemo promijeniti - jesmo mi sami.“ Istinske promjene neminovno počinju sa osobnim promjenama, osobito obraćenjem vlastitog srca.

Vinko kard. Puljić, nadbiskup vrhbosanski

PRONAĆI KRISTA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU...

Vjernici se često pitaju koje su to molitve najbolje za molit? Izbor je uistinu velik, pokatkad i zbunjujući, jer katolička tradicija je i široka, i duboka; molitvenika u ponudi jako velik broj, a svi -Bogu hvala- puni najrazličitijih molitava i pobožnosti...

Ma sigurno je sve to dobro, jer ne bi Crkva tek tako dopustila da se tu nešto pogrešno i lažno uvuče, pa da zbunjuje i upropaštava narod Božji. No, na kraju je ipak izgledno da nema bolje ni veće molitve od one koju je sam Gospodin predao svojim učenicima – molitve „Očenaša“. Uz nju bi odmah trebalo dodati onu koja doduše nije od Gospodina, ali jeste od arkanđela Gabrijela, kad je onomad došao pozdraviti Blaženu Djevicu, donoseći joj prevažnu vijest izravno od Gospodina (usp. Lk 1,28). Pa onda ovo dvoje zaokružiti fino sa „Slava ocu“ – tzv. *malom doksologijom* koju kršćani redovito mole još od IV. stoljeća.

Ali pored svih tih, odnosno, iznad svih tih molitava vjerniku bi trebali da budu sveti sakramenti – oni vidljivi *znakovi* nevidljive Božje *milosti*. I to, osim što su vidljivi znakovi, oni su još i *pouzdati* te *redoviti* znakovi Božje milosti. Ne ovise o našem trenutnom raspoloženju, pa čak ni o aktualnim božanskim planovima, jer djeluju svojom vlastitom snagom, koja izvire iz jedinstvene Kristove žrtve na križu (teološki se to kaže da sakramenti djeluju *ex opere operato Christi* – iz Kristova djela, a ne *ex opere operantis* – ljudskog djela).

Opet, neki teolozi vole reći da i unutar pojedinih sakramenata postoje značajne razlike glede količine posredovane milosti, i u tom smislu onda najviše ističu *sv. euharistiju* – kao svojevrsni „stopostotni“ susret vjernika s Bogom, jer ovdje se ne radi o nečemu isključivo duhovnom i za nas apstraktnom, nego o *konkretnom i materijalnom* ... sam Bog nam se tu daruje za hranu, osposobljavajući nas tako za *život u milosti*, kao i za onaj *žuđeni život vječni*.

Međutim, ovdje bi se moglo postaviti jedno nezgodno pitanje: Ako *sv. euharistija* za nas znači „stopostotni“ susret s Bogom, zašto onda to ne doživljavamo na neki čudesniji i psihološko upečatljiviji način? Pa zar ne bi trebali u takvom susretu redovito doživljavati neku istinsku *ekstazu* – *nekakav uvjerljivi predokus blaženog gledanja i vječnoga života*? Zašto je to za nas tako često *običan* i *uobičajen* čin, a ne ono drugo?

Sasvim obični Isus

Jedan od čestih vjerničkih stereotipa današnjice bi glasio da je u *dobra stara vremena* bilo puno lakše vjerovati nego danas, a to je opet (navodno) osobito bilo lako onima koji

su imali tu jedinstvenu –naprosto eonsku- čast i priliku slušati i gledati povijesnog Isusa iz neposredne blizine. Međutim, niti povijest, niti Sveto pismo ne pružaju neko ozbiljnije utemeljenje za jednu ovakvu tezu. Tome nasuprot, gdje god da zavirimo, svukud pronalazimo ono da nikad nije bilo lako biti istinski vjernik. Istini za volju, u Svetom pismu pronalazimo mnoga svjedočanstva o zadivljenosti Isusovih povijesnih slušatelja. Oni se ponekad dive njegovom „novom i snažnom nauku“, pokatkad samom njegovom upečatljivom *stavu i nastupu* – iz kojeg je očito da „ima vlast“. Također, oni su često zadivljeni njegovim *čudesima i znakovima*, te konstatiraju da „nitko nikad tako nešto ne učini“.

Međutim, u Svetom pismu Novog zavjeta pronalazimo i mnoštvo negativnih komentara o Isusu. Nisu svi zadivljeni njime. Pri tome su neki trajno negativno nastrojeni, a drugi povremeno. Neki Židovi ga doživljavaju kao „Izjelicu i vinopiju, prijatelja carinika i grešnika“ (Mt 11,19), neki čak kao „varalicu“ (Mt 27,63), a pismoznanci idu vjerojatno najdalje s lošim komentarima tvrdeći da je opsjednut (Mk 3,22).

Netko će na sve ovo skrušeno zaključiti da su to jednostavno zločesti ljudi bili u pitanju, no čak i da su bili najzločestiji mogući, ostaje činjenica da je sam Isus počesto bio praktički *bespomoćan* naspram ljudske zloće i bezobrazluka. On nije mogao ili mu nije bilo dopušteno na silu formirati ljudsko mišljenje - kao ni javno mnijenje po nekom svom slobodnom hiru ili prohtjevu. Ne, bio je osuđen na to da čeka *tračak vjere, mrvicu poštovanja i otvaranja*. Bez toga nije mogao ništa.

Ponekad bi se prolomio poneki loš komentar čak i od strane njegovih učenika. Jednom ono rekoše da je „izvan sebe“ (Mk 3,21). Drugi put konstatiraše da mu je besjeda tvrda, te da uopće nije za slušati (Iv 6,60). Treći put, ono s Velikog četvrtka na petak, jedan ga izda, drugih deset se sramotno razbježa, a samo ga Ivan nastavi slijediti čak i na križnom putu.

Osim toga, često se pokazuje da Isusovi učenici jako sporo napreduju. Kao da su sumnjičavi i slabo vjerujući, pa je onda i sam Isus nerijetko posve razočaran njihovom malovjernošću (Mt 9,41).

Isusov odnos sa učenicima je duboko *životan*, vidimo, ponekad i *dramatičan*, osjetno začinjjen s nemalom dozom vrelog semitskog *temperamenta*, kojeg je nama Europljanima poslovično teško i razumjeti. Tako Isus prvo Petra imenuje stijenom i glavom apostola, a samo koju rečenicu kasnije naziva ga „Sotonom“ (Mt 16,17-23). Ili s druge strane – Petar, ona scena od maloprije s „tvrdom besjedom“ (Iv 6,60): Prvo prigovara Isusu, ali zatim mu obećava da ga nikad neće napustiti: „*Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga!*“ (Iv 6,68).

Evangelje u doba postmoderne

Iz potonjeg smo vidjeli da Isus evangelja nije netko tko bi čovjeku *tepa*o ili *medio*. Naprotiv, on poziva na avanturu, vrlo izazovno *nasljedovanje*, čije staze sežu do nakraj zemlje (Mt 28,19). Od svojih učenika očekuje hrabro i zauzeto *svjedočenje*, te bez ikakvog okolišanja kaže da će se na Sudnjem danu zastidjeti onih koji se njega budu stidjeli (Lk 9,26).

Znači li ovo da je Isus nekakav grubijan? Ne, naprotiv, Isus je sav od ljubavi, ali od jedne druge vrste ljubavi koja je današnjem čovjeku postalo skoro posve neshvatljiva. U ovom smislu papa Franjo jasno ističe da ono „ostati u ljubavi Božjoj“ nije nikakav *lijep osjećaj* ili *ekstaza srca*. U Novom zavjetu nema mjesta za nikakve *sentimentalnosti*, pri čemu se ljubav na koncu pokazuje kao nešto KONKRETNO i OPIPLJIVO. Kršćanska ljubav je konkretna. Sam Isus, kada govori o ljubavi, govori o opipljivim stvarima: nahraniti gladnog, posjetiti bolesnog i druge konkretne stvari. Dakle, ljubav je konkretna, kada nema te opipljivosti, tada se živi *iluzija kršćanstva*, jer nije jasno u čemu je središte Isusove poruke. Takva ljubav ne postaje opipljivom, nego postaje *iluzija ljubavi*, poput one iluzije kakvu su imali učenici kad su gledajući Isusa mislili da pred sobom imaju utvaru.¹

Uzimajući u obzir prethodne papine riječi, ali i svakodnevno iskustvo, mogli bi smo se slobodno upitati nije li onda upravo jedno takvo „iluzorno kršćanstvo“ postalo istaknutim modelom *postmodernog* kršćanstva današnjice, gdje se težišnica stavlja baš na ono *sentimentalno, ekstatično i estatično*? Može li se autentični biblijski Isus više uopće snaći i naći u vremenu kad se čak i malo glasnjiji govor smatra drskošću ili još prije znakom prikrivene neuroze koju treba liječiti? Može li Isus više uopće pristupiti čovjeku koji o svemu ima *vlastito mišljenje*, pa čak i o samom Isusu, te bi ovaj zapravo i samog Isusa rado poučio tko je on ustvari. Može li Isus više uopće utjecati na čovjeka kojem je osjećaj „da je u pravu“ ujedno zadnji, najviši i neoborivi dokaz vlastite vjerodostojnosti?

U kontekstu religioznog, postmodernizam ima i svoju drugu pojavnu manifestaciju i to u vidu jednog *militariziranog, ispolitiziranog i uniformirajućeg kršćanstva* koje ne pokazuje previše razumijevanja i milosti za druge i drugačije, pa čak niti one druge i drugačije unutar svojih vlastitih redova. Ovdje se radi o svojevrsnoj (post)kršćanskoj logici koju je Hans Urs von Balthasar predočio jednostavnim ali znakovitim riječima: „Pokušavaju od Kristajaganjca načiniti tigra“. Usprkos posve različitoj

¹ Usp. Sergio Rubin - Frances Ambrogetti, *Papa Franjo o životu i vjeri*, Verbum, Split, 2015., str. 9-10.

pojavnosti, i oni prvi, i ovi drugi imaju nešto posve zajedničko, a to je tzv. *histerija subjektivnosti*.² I jedni i drugi su posve uvjereni da su u pravu i na svaki prigovor će uzvratiti s *neproporcionalnim* kritikama i uvredama, pri čemu će vas oni prvi vjerojatno počastiti da ste *primitivni i agresivni*, a ovi drugi da ste *zabludjeli, skrenuli s pravog puta, da ste izdajica, modernista ...* Libanonski kršćanin i jedan od najutjecajnijih mislilaca današnjice – Nassim Nicholas Taleb u ovom smislu govori o globalnoj prijetnji *neoludizma*. Naime, razočarani tehnicističkom civilizacijom mnogi ljudi ali i cijele skupine počinju da se okreću jednom rigidnom ultrakonzervatizmu, osporavajući pri tome kako društvene reforme tako i znanstvena dostignuća. Premda je po Talebu žarište neoludizma danas smješteno poglavito u islamskom svijetu, i kršćanski Zapad mu počinje sve više potpadat.

Ukoliko je dugo *srednjovjekovno* razdoblje bilo označeno jednim *statičnim* ali jasnim *ontološkim redom*, gdje se dobro znalo tko je tko na nebu i na zemlji, te ukoliko je vrijeme *modernizma* bilo označeno vjerom u *stalni napredak*, *postmodernizam* je pak obilježen jednim *uznapredovalim diskontinuitetom*. Njegova misaona kretanja idu čas unaprijed, čas unatrag, klate se lijevo ili desno, ili se konfuzno vrte u krug. Ideje nisu zaboravljene ... neke su čak u međuvremenu iskopane iz riznice prošlosti i spašene od zaborava i izumiranja; međutim, postmoderni um ih slaže eklektički, sinkretistički ili jednostavnije rečeno – proizvoljno. Pristupa im kako hoće i tumači ih kako mu se sviđa. Skoro bi se moglo reći da velika učenja više ni ne postoje. Premda ih je očuvao, postmodernizam ih je razbio u *fragmente* i *krhotine*, te ih nastoji nanovo sastaviti koristeći pri tome *krhotine* i nekih drugih učenja, znanja, ali sve ovo skupa pod snažnom lupom osobnih *uvjerenja, nagnuća, ambicija* te prevladavajućeg *konformizma* današnjice. Stoga francuski filozof Jean Francois Lyotard označava postmodernizam kao vrijeme kraja *metanaracija*³, a sveti papa Ivan Pavao II. identičan fenomen sagledava kao *krizu smisla*, pri čemu uslijed mnoštva ideja i znanja čovjek današnjice počinje gubiti uvid u *cjelinu značenja*, kao i u ono *mudrosno znanje* koje čovjeku treba pružiti elementarne i jednostavne smjernice o smislu i svrsi njegovog postojanja i života.⁴ Njemački pisac Karljuilius Weber je još davno prije našeg vremena naznačeni problem jednostavno sažeo u

² Usp. Oliver JURISČIĆ, Vjera i postmodernizam, *poptheo.ba - Internet portal za teme iz popularne teologije, filozofije, psihologije i ostala društvena zbivanja i znanosti* (26.XII.2017), Izvor: <http://poptheo.ba/index.php/hr/filozofija/249-vjera-i-postmodernizam> (Stanje: 16.III.2018.);

³ Usp. isto;

⁴ Usp. IVAN PAVAO II., enciklika *Fides et ratio*, br. 81.

jednoj jedinjoj rečenici: "Nekoć je rijetkost knjiga bila nauštrb napretku znanosti. Sad upravo njihovo preobilje zbunjuje i sprječava vlastito mišljenje".⁵

Povratak katekizmu

U stručnoj literaturi postmodernizam se počesto označava i kao vrlo *kritično vrijeme*, koje pri tome ne uspijeva biti dovoljno kritično prema samom sebi. Na religioznoj razini govorimo o mnoštvu vjernika koji sebe subjektivno doživljavaju *autentičnim* i *uzornim*, premda bi se objektivno i jedno i drugo moglo spočitati i oboriti. Ovdje se vjerojatno ne radi samo o nedostatku volje za samokritikom, nego izgledno i o svojevrsnoj objektivnoj nemogućnosti iste. Datosti je puno, a subjektivnih mišljenja još više, tako da svakodnevne doktrinarne rasprave poslovično postaju *rasplinite* i *neučinkovite* (bez jasnih i konačnih zaključaka). Iz toga i slijedi jedna goruća potreba za nečim što bi ovdje proizvoljno nazvao *stotinjak strateških rečenica o našoj vjeri i vjerskoj praksi* koje bi svi katolici trebali poznavati i bezuvjetno prihvaćati, ukoliko se žele zvati i biti katolicima. Bez toga smo osuđeni na različite zbunjujuće paradokse. Recimo, svake godine u blagoslovu kuća redovito susrećem župljane za koje je vrlo teško odrediti tko su oni zapravo – i to s obzirom da oni „sve vole i poštuju“ – bilo da je pri tome riječ o jednoj čudnoj kombinaciji *katolicizma* i *titoizma* na djelu ili o kombinaciji *katolicizma* i neke druge (često) *egzotične* religije. S druge strane, još češće susrećem vrlo čestite i aktivne katoličke vjernike, ali koji kažu kako oni „ne vjeruju u papu *Franju* nego u *Trumpa*“ – što god im to značilo!?

I u jednom i u drugom slučaju, ishitrena kritika „da to nije katolički“ u većini situacija i nije od velike pomoći. Kako već rekosmo, svi ovi, pa i neki još drugačiji smatraju sebe dobrim i autentičnim vjernicima.

Stoga, kako je to naznačio i papa Ivan Pavao II. u enciklici „*Fidesetratio*“, danas se neminovno mora raditi na formuliranju jednog takvog *strateškog, mudrosnog znanja* koje će ljudima pružati dostatne životne orijentire, ali koje će ujedno činiti i vezivno tkivo kadro povezivati i ujedinjavati sve naše proturječnosti i različitosti.

I u teološkoj zajednici sve češće se može čuti mišljenje kako je vjersku pouku, ali i onu napredniju teološku, potrebno bazirati na *Katekizmu*. Jednostavno, katolička teološka i duhovna tradicija su *prebogat*, ali kako rekosmo, to danas počinje predstavljati

⁵ Karl Julius WEBER, *Demokritos, oder hinterlassene Papiere eines lachenden Philosophen*, 2, 26, preuzeto iz *Velika epohina enciklopedija aforizama*, Epoha – Zagreb, 1968., br. 2118, s. 234.

i svojevrsni *problem*. Veliki polog znanja i informacija, lišen nekog jasnog i istaknutog *središta* postaje više nalik bujici koja satire i uništava, nego mirnoj vodi koja zemlju plodno i blagoslovljeno natapa.

Gdje je Krist, a gdje čovjek?

Prema podacima iz 2016. 82,39% posto stanovništva BiH se povremeno ili redovito koristi internetom, i ovaj broj je u konstantnom porastu. U Republici Hrvatskoj broj internetskih korisnika je još veći, a u Srbiji i Crnoj Gori nešto manji. U svakom slučaju, cijela regija je po broju internetskih korisnika znatno iznad svjetskog prosjeka koji iznosi nešto iznad 50%. U tom kontekstu, i analiza najviše traženih pojmova na internetu može poslužiti kao svojevrsni orijentir istaknutih interesa današnjeg svijeta i čovjeka.

U slijedećoj tabeli prikazujemo deset *najčešće traženih pojmova* na najvećoj internetskoj tražilici „Google“ u 2017. godini.⁶ Lijevi stupac se odnosi na globalne pretrage, a desni na Republiku Hrvatsku. Nažalost, Google ne nudi za sada takve službene podatke i za BiH.

GLOBALNO NAJTRAŽENIJI POJMOVI NA WEB-TRAŽILICI GOOGLE U 2017.:	HRVATSKI NAJTRAŽENIJI POJMOVI NA WEB-TRAŽILICI GOOGLE U 2017.:
1) Uragan Irma	1) DIP
2) iPhone 8	2) Despacito
3) iPhone X	3) Wimbledon
4) Matt Lauer	4) Eurosong
5) Meghan Markle	5) Rukometno prvenstvo
6) 13 razloga zašto	6) iPhone 8
7) Tom Petty	7) Sudbina
8) Fidget Spinner	8) Eurobasket
9) Chester Bennington	9) Fidgetspinner
10) Indijski nacionalni kriket tim	10) Majčin dan

⁶ Podaci preuzeti sa stranice Google Trends, izvor: <https://trends.google.hr/trends/>, (Stanje: 17.03.18).

Dakle na globalnoj razini, najzanimljiviji je bio Uragan Irma, zatim dolaze dva Apple-ova popularna mobilna telefona, onda slavni američki voditelj (Lauer), zatim nova engleska princeza a donedavna glumica (Markle), onda jedna popularna dramska serija za mlade (13 razloga...), zatim jedan popularni glazbenik – preminuo pretjeravši sa analgeticima, onda popularna igračka za vrtjet oko prsta, zatim još jedan popularni glazbenik – podigao ruku sam na sebe (Bennington), te indijski nacionalni kriket tim. Glede ovog posljednjeg, treba računati da je Indijaca preko milijardu, tako da i njihove redovite pretrage neminovno utječu i na one globalne statistike. Sažeto u jednu rečenicu, svijet se u protekloj godini najviše zanimao za *katastrofe, nesreće, zvijezde, mobilne i rasonodu*.

Glede Hrvatske, Hrvati su se u protekloj godini najviše zanimali za DIP – državno izborna povjerenstvo, ostalo uglavnom sport i zabava... Svakako je zanimljiv pojam *sudbine* na visokom sedmom mjestu. Inače, u sudbinu se najviše vjeruje tamo gdje ljudi ne vjeruju u mogućnost *vlastitog utjecaja* bilo na osobni život ili okolni svijet. A kako će i utjecati kad ih u životu –vidimo- najviše zanimaju trivijalne stvari?

Dakle, da zaključimo ovdje: među deset najtraženijih pojmova na internetu u protekloj godini nema niti jednog jedinog pojma koji bi se izravno ticao kršćanske vjere; ali nema niti jednog jedinog koji bi se ticao *znanosti, filozofije, etike, obrazovanja, zdravlja, ekonomije, prava ...* dakle, bilo kojeg od *strateški* važnih područja čovjekovog života. Jasno vidimo da na spomenutim popisima dominiraju *trivijalne* stvari.

Na samom kraju, za Isusa bi se moglo reći da je on tamo gdje je oduvijek i bio. Pronalazimo ga u *Svetom pismu, molitvi, sakramentima, u djelima tjelesnog i duhovnog mišosrđa, u bratskoj ljubavi i praštanju...* međutim, ostaje veliko pitanje gdje je čovjek? Pa i on je tu negdje, ali s obzirom na sve ono što on danas jeste, te na ono što ga okružuje – čovjek izgledno ostaje uskraćen za onog jednog „iluzornog Krista“ kojeg bi volio naći i zadobiti: onog Krista koji bi bolje uvažavao naše vlastito mišljenje i osjećaje; onog Krista koji nema ništa protiv naše *zone komfora*; ili kako rekosmo, opet onog jednog drugog Krista – nebeskog ratnika i vojskovođe koji bi pristajao olako „pomesti“ sve naše mrske tuzemne protivnike i neprijatelje. Nažalost ili na radost, takav Krist nikad nije niti postojao, a najvjerojatnije ni neće. Ima samo onaj koji zove na *obraćenje srca*; samo onaj koji poziva na hrabro *svjedočenje* i učeničko *nasljedovanje*; samo onaj

koji počinje činiti čudesa tek kad izađemo iz vlastite *zone komfora*, te prihvatimo njegov poziv i izazov.⁷

Na kraju ćemo se ovdje djelomično ograditi i od nekih mišljenja i stavova iz ovog teksta, i to u smislu da su navedene pojave, na ovaj ili onaj način, zapravo uvijek postojale. Kao da ono Augustinovo važi danas jednako kao što je važilo prije skoro sedamnaest stoljeća: „Bože, ti si oduvijek bio sa mnom, ali ja sam bio izvan sebe.“ Na tragu parabole o izgubljenom sinu (Lk 15,11-20) završavamo s mišlju kako nas od vlastitih besmislenih lutanja može spasiti samo ona blažena misao da nam je kod vlastite kuće ipak bilo najbolje.

Sveti papa Ivan XXIII. i mogući put nadvladavanja krize

Kako već rekosmo, Krist je izgledno tamo gdje je oduvijek i bio, a današnji čovjek bi samo da ga svi puste na miru kako bi imao vremena i prostora za svoje tričarije. No, i taj čovjek bi svakako imao puno toga reći u svoju obranu. Pa zar je samo on kriv što je vrijeme tako stresno i konfuzno? Pa zar je samo on kriv što ima takve želje i interese kakve već ima? Pa zar je zločin kloniti se problema i pokušati uživati u svojem malom svijetu?

Kao mogući put prevladavanja ovog razdora između *objektivnog* i *subjektivnog* vjerskog, navodimo ovdje „deset zapovijedi opuštenog mira“ od svetoga pape Ivana XXIII. Ove poticajne riječi su bile prenesene od strane kardinala Tarcisia Bertonea tijekom memorijalne mise za spomenutog papu – 11. listopada 2017.⁸

⁷ Innsbruški teolog Raymund Schwager u svojoj doktorskoj disertaciji o naznakama dramatskog u odnosu Sv. Ignacija prema Crkvi primjećuje obrise jedne istinske drame: uvod, razvoj radnje, kriza, pad, pomirenje i konačno otkupljenje. Jedan od njegovih važnih zaključaka jeste to da se snaga Božjeg otkupljenja pokazuje najjasnije tamo gdje čovjek ima hrabrosti uvući se u spasenjsku dramu. Čovjek današnjice očekuje da Bog djeluje na kratak i jasan molitveni zahtjev. Međutim, izgledno je da Bog puno prije odgovara na čovjekove molitve tamo gdje čovjek hrabro prihvaća božanski poziv i izazov, kroz svakodnevne uspone i padove, krize i obrate. Usp. R. SCHWAGER, *Das dramatische Kirchenverständnis bei Ignatius von Loyola: Historisch-pastoral theologische Studie über die Stellung der Kirche in den Exerzitien und im Leben des Ignatius*. Zürich 1970., 187.

⁸ Usp. The Decalogue of Pope John XXIII., Izvor: http://www.appleseeds.org/Decalogue_John-23.htm (Stanje: 20.III.2018.).

1. Samo danas trudit ću se da proživim dan ne želeći riješiti problem svoga života odjednom.
2. Samo danas pazit ću najvećom pomnjom na svoje nastupe: otmjen u vladanju, nikoga neću kritizirati, neću druge ispravljati i popravljati... samo sebe sama.
3. Samo danas bit ću sretan, jer sam siguran da sam stvoren za sreću... ne samo na drugom svijetu nego i na ovom.
4. Samo danas prilagodit ću se okolnostima, ne zahtijevajući da se one prilagode mojim željama.
5. Samo danas posvetit ću pet minuta svoga vremena dobrom čitanju, kao što je hrana nužna za život tijela, tako je dobro štivo nužno za život duše.
6. Samo danas učinit ću dobro djelo, a da to nikome ne kažem.
7. Samo danas učinit ću nešto što inače ne činim rado, ako u mislima osjetim da sam povrijeđen, trudit ću se da to nitko ne primijeti.
8. Samo danas načinit ću točan raspored. Možda ga neću točno držati, ali ću ga napraviti. Izbjegavat ću dva zla: napetu žurbu i neodlučnost.
9. Samo danas čvrsto ću vjerovati - čak i ako bi okolnosti pokazale suprotno - da se dobrostiva Božja providnost brine za mene kao da nikoga drugoga nema na svijetu.
10. Samo danas neću strahovati. Naročito se neću bojati radovati svemu što je lijepo i vjerovati u dobro. Dano mi je da 12 sati činim dobro; mogla bi me obeshrabriti misao da to moram činiti cijeli život.

-papa Ivan XXIII.

Vidimo, svetac Božji je vidio put u fokusu na *današnji dan* i *sadašnji trenutak*. Samo se tako može umaći od trauma prošlosti i nedosanjanih ambicija budućnosti. Samo se tako može spasiti od konfuznog diskontinuiteta postmoderne. Jučer je već bilo i prošlo, sutra će tek doći, a mi istinski postojimo samo danas i isključivo tamo gdje jesmo. Zato treba učiniti od današnjeg dana najviše i najbolje što možemo. Fokusirati se na sve što je dobro i pozitivno. Danas se nadati, radovati i vjerovati. Sutra će se u tom slučaju već pobrinuti samo za sebe.

Mario Bernadić

FILOZOFIJA I BOŽJE POSTOJANJE

Bog i Njegovo postojanje nisu ekskluzivno religiozno, pa ni kršćansko pitanje. I druga područja ljudske misli, na sebi svojstven način zanimaju se za pitanje o Bogu. Unutar tog područja se svakako tradicionalno ubraja i *filozofija* kao način čovjekova razmišljanja o svijetu, stvarnosti i samom sebi. Nemoguće je u jednom tekstu ili na nekoliko stranica čak ni nabrojati na koji način i kako su filozofi i njihove filozofije u različitim razdobljima ljudske povijesti pristupali pitanju o Bogu.

Ovdje ćemo proizvoljno s nekoliko crtica pokušati opisati barem neke pristupe ovom po sebi prevažnom i sveobuhvatnom pitanju. Filozofsko pitanje o Bogu je pitanje o *cjelokupnoj svrsi* svega što postoji i to je pitanje koje se ne može izbjeći, jer prije ili kasnije ukoliko čovjek razmišlja o smislu vlastitog života, života drugih ljudi, smrti, umiranju, bolesti, o patnji i zlu u svijetu, čovjek će nužno naići na pitanje o Bogu. Ovisno o tome hoće li čovjek pokušati sebi dati odgovor ili neće, o tom pitanju ovisit će i njegov krajnji pogled na život i cjelokupnu stvarnost.

Potvrdni pristupi

Ukoliko čovjek nastoji odgovoriti na pitanje o Bogu pozitivno, u smislu da Bog postoji, onda možemo reći da je riječ o *potvrdom* (*afirmativnom*) pristupu Bogu. Potvrdni pristup o Božjem postojanju može imati više različitih odgovora. Naime, dosezanje ideje o Božjem postojanju ne mora nužno u sebi podrazumijevati onu specifičnu kršćansku sliku. O tome govori i ona tradicionalna tomistička maksima, potvrđena i od strane Prvog vatikanskog sabora, koja nalaže da je Bog već spoznatljiv prirodnim *svjetlom* ljudskog razuma.

Jedan od tih potvrdnih pristupa se može nazvati *ograničenim zamjenskim pristupom*, a to je pristup u kojem čovjek neku prirodnu pojavu ili događaj označava kao Boga. Recimo, kad se vjeruje da je sunce, mjesec, općenito nebeska tijela, prirodne pojave kao što su vatra, munja, da su one zapravo Bog. Takav čovjek na neki način očituje vjeru u *numinozno* (božansko), ali na jedan posve površan i plitak način, ne pokušavajući pri tome dublje ući u korijenska pitanja o *smislu* i *svrsi* života i općenito postojanja. Jedan ovakav način razmišljanja o Bogu je svojstven primitivnim *prirodnim religijama* koje i dan danas ponegdje egzistiraju u izoliranim plemenskim kulturama Afrike, Azije i Južne Amerike.

Drugi od tih potvrdnih pristupa može se nazvati *arhitektonskim pristupom*, a to je pristup u kojem čovjek cjelokupnu stvarnost zamišlja kao jedno velebno arhitektonsko zdanje – sagrađeno od genijalnog ali tajnovitog *Arhitekta* svemira, koji ne samo da je sve izgradio, nego je ujedno uredio i odredio pravila života i postojanja. Ovaj pristup više ne smatra da je mjesec, sunce ili neka prirodna pojava božanstvo, nego ih gleda kao dio arhitekture koju je božanski *Arhitekt* sagrađio i ugradio u cjelokupnu stvarnost. Arhitektonski pristup se može usporediti s urarom koji izrađuje sat; jednom kad je sat napravljen sa svim potrebnim elementima, pokreće se i nastavlja dalje raditi prema pravilima koje mu je urar zadao kad ga je izrađivao. U stručnoj literaturi ovakav se pristup zapravo naziva *deizmom*.

Treći od potvrdnih pristupa može se nazvati *sveobuhvatnim pristupom*, a to je pristup u kojem čovjek svu stvarnost vidi i smatra božanskom, gdje je cijeli svijet jedan jedini živi organizam u kojem ne samo da božanstvo postoji, nego je sve božansko i sve je Bog: i čovjek, i životinja, i biljka, i drvo, i rijeka, i voda, i vatra... sve je zapravo Bog. Sveobuhvatni pristup ne razlikuje božanstvo od onoga što je božanstvo stvorilo, niti postoji izričita razlika između Boga i svijeta, nego je sve međusobno spojeno i pomiješano tako da nema razlike između božanskog i onoga što nije božansko. Ovdje zapravo govorimo o *panteizmu*.

Kako rekosmo, ovi potvrdni pristupi ne govore nužno o kršćanskoj slici Boga, oni samo ističu da na neki način božanstvo ili Bog postoji, i to ne mora biti, kao što uglavnom i nije u skladu s kršćanskim poimanjem Boga.

Niječni pristupi

Ukoliko čovjek nastoji negativno odgovoriti na pitanje o Božjem postojanju onda možemo govoriti o *niječnom pristupu* u smislu da Bog ne postoji. Niječni pristup se kolokvijalno opisuje generičkim terminima poput *ateizma*, *agnosticizma* i *skepticizma*, međutim, treba imati na umu razlike koje postoje među ovim izričajima.

Niječni pristup u formi ateizma može biti *niječni osobni pristup* u kojem pojedinac ne vjeruje u Božje postojanje, a do takvog pristupa mogu dovesti različiti utjecaji kao što je pitanje zla i patnje u svijetu, osobna traumatična iskustva, ali i sablažnjiv religiozni život vjernika (usp. GS 19-21.).

Osim što može biti osobne prirode, niječni pristup se vrlo često može očitovati i u formi *organiziranog ili kolektivnog niječnog pristupa*, u kojem određena grupa formirana u nekom društvenom, socijalnom, ideološkom ili političkom okviru sustavno ni-

jeće Božje postojanje, kao što je to recimo bio slučaj s *marksističkom filozofijom* koja se društveno-politički ostvarivala u formi *komunizma*, odnosno, *real-socijalizma*.

Niječni pristup u formi *agnosticizma* se može nazvati *bezinteresnim pristupom* u smislu da postojanje Boga ili nije važno kao filozofsko pitanje ili ne postoji zanimanje za bavljenje tim pitanjem. Pitanje „postoji li Bog ili ne“ se ne problematizira, nego se radije zauzima stav određene subjektivne ili čak objektivne nezainteresiranosti za pitanje o Božjem postojanju.

Niječni pristup u formi *skepticizma* može se nazvati *nesigurnim pristupom* ukoliko se težište pitanja o Božjem postojanju više prebacuje na stranu tvrdnje kako Bog ne postoji, jer je nemoguće biti siguran u Njegovo postojanje, pa se zauzima stav kako je jedna *radikalna nesigurnost* dovoljan argument da se Božje postojanje radije negira, nego da se dokazuje. Naravno, *skepticizam* je izgledno najneuvjerljiviji stav o Bogu i svijetu, jer ako u konačnici ništa nije sigurno, onda nije sigurno ni ono -da ništa nije sigurno.

Neki drugi pristupi

Pristup u formi koja je novijeg datuma može se nazvati *tehnološkim pristupom* prema kojem tehnologija i tehnološki razvoj, pogotovo budućnost tehnološkog razvoja, pretpostavljaju dostizanje određenih potreba i ideala ljudskog života kao što su dug život, blagostanje, bogatstvo i zdravlje za koje neće biti potrebno pozivanje na Boga i Njegovo spasenje. U ovom kontekstu se čak naviješta i jedan prometejski obrat iz sfere skorije budućnosti, u kojem će napredna *vještačka inteligencija* preuzeti Božju ulogu i zadaću na Zemlji. Govori se o „*točki singularnosti*“, koja će označiti trenutak u kojem će kompjutori konačno postati pametniji, ali i svjesniji od ljudi. S jedne strane, to će značiti kraj čovjekove dominacije na Zemlji, ali i kraj njegovih beskonačnih briga i nemogućnosti. Čovjek će biti podčinjen vještačkoj inteligenciji, ali će živjeti idiličnim životom u tehnološkom zemaljskom raju. No, s druge strane, mnogi su nemalo zabrinuti ovakvim razvojem situacije, ističući pri tome jednu realnu mogućnost – „što ako superiorna ali pohladna vještačka inteligencija dokuči jednog dana da je čovjek kronični *problem* Zemlje kojeg jednostavno treba *izbrisati*“?

Pristup koji Božje postojanje promatra kao neku vrstu *psihološkog mehanizma*– unutar kojeg čovjek zapravo projicira samog sebe, svoje želje i strahove, na neki način kao da je Bog *ogledalo* u kojem čovjek promatra vlastitu poboljšanu verziju, gdje je Božje postojanje samo čovjekova *projekcija*- može se nazvati *psihološkim ili antropološkim pristupom*. Psihološkom pristupu je zajedničko to da se Bog u njemu uvijek javlja

kao svojevrsni *antropološki princip*, te kao *immanentna stvarnost* ljudske psihe. Dakle, ovdje se ne govori o jednom *objektivnom* osobnom Bogu, nego o Bogu - ili kao osobnoj čovjekovoj *projekciji* vlastitih pozitivnih osobina (Feuerbach) ili o Bogu kao svojevrsnom *arhetipu* „Jastva“, što će reći o uzoru *zrele* i *potpune* čovjekove *osobnosti* koja se tek treba ostvariti u njegovom životu (Jung).

Za kraj možemo dodati i oblik pristupa kojeg možemo nazvati *hermeneutičkim* ili *relativističkim pristupom* prema kojem Božje postojanje nije dokazivo u *apsolutnom* smislu, pri čemu onda Bog kao Istina nije u posjedu niti jedne religije, nego se Bog prije svega javlja kao događaj povijesti koji se razvija u događaju dijaloga u društvu, čime se pitanje Božjeg postojanja ne promatra kao pitanje koje je povezano s konačnom i apsolutnom Istinom, nego se Božje postojanje stavlja unutar dijaloga, ali bez potrebe da se Božje postojanje dokazuje, nego prije postaje sastavni dio dijaloga koji traje kao permanentno događanje bez konačnog svršetka.

Kršćanski pristup

Kršćanski pristup se može usporediti s nekim od gore navedenih pristupa na način da ih kršćanski pristup dopunjava. Tako, recimo *arhitektonski pristup* o Bogu kao arhitektu svemira se može dopuniti kršćanskim filozofskim pristupom o Bogu koji ovdje nije samo puki nezainteresirani arhitekt, nego Bog koji brine i pazi na arhitekturu koju je stvorio, a koju kršćanska filozofska baština označava biblijskim terminom *Stvoritelja*. Naime, kršćanskog Boga je također moguće misliti na različite načine, ali nikada izvan hermeneutike *ljubavi* i *slobode*.

Ili onaj spomenuti *zamjenski pristup*, koji u određenim prirodnim pojavama vidi božansko, dopunjava se baštinom kršćanske filozofske misli koja pravi razliku između prirodnih pojava - koja su stvorenja i Boga koji je Stvoritelj.

Na isti način kršćanski pristup razlikuje Stvoritelja i stvorenja tako da sve što postoji nije Bog, kako se tvrdi u *sveobuhvatnom panteističkom pristupu*, nego je stvoreno od Boga.

Kršćanski pristup Božjem postojanju počiva na -mogli bismo reći- dvije osi, a to su *razum* i *vjera*, te na trostrukom pitanju *istine*, *smisla* i *svrhe* cjelokupne stvarnosti. Svaka filozofija za svoje filozofiranje uzima nešto kao *polaznu točku*: čovjeka, društvo, svijet, tehnologiju... Kršćanski pristup filozofiji kao polaznu točku uzima pitanja istine, svrhe i smisla cjelokupne stvarnosti, a ne samo njezinih pojedinih dijelova. Pitanje istine i pitanje svrhe cjelokupne stvarnosti u sebi nose i pitanje o Božjem postojanju.

Stoga kršćanski pristup Božjem postojanju ne vidi to pitanje isključivo kao filozofsko, društveno, antropološko, nego kao *sveukupno pitanje* cjelokupne stvarnosti. Prema kršćanskom pristupu ljudski razum je sposoban spoznati Božje postojanje promatrajući stvoreni svijet, i ta razumska spoznaja se razvija u onom dijelu filozofije koji se naziva *prirodnom teologijom*- čiji su izdanci recimo *ontološki argument* Anzelma iz Aoste ili *Pet Puteva* Tome Akvinskog, kao i neki drugi argumenti koji govore o Božjem postojanju. Razumska spoznaja Božjeg postojanja se dopunjava vjerom, odnosno teološkim shvaćanjem koje se temelji na kršćanskoj Objavi.

Stoga ako razum spoznaje Boga filozofski kao metafizički uzrok stvarnosti, kozmološki kao arhitekta, etički kao božanskog zakonodavca, filozofski kao jednog, nepromjenjivog, vječnog, nesastavljenog; ove razumske spoznaje se dopunjavaju teološkim izričajima o Bogu koji je također Bog Ljubavi, Bog Milosrđa, Bog Pravednosti, Bog koji se brine o svojim stvorenjima - o čemu govori kršćanska Objava. Specifičnost kršćanskog filozofskog pristupa Božjem postojanju se može najkraće opisati kao nadopunjavanje odnosa *razuma i vjere* koji je posebno predstavljen u enciklici Ivana Pavla II., *Fides et Ratio* koju bi ako ništa drugo, barem radi informacije kršćanin koji se zanima za pitanje o Božjem postojanju trebao pročitati.

Oliver Jurišić

SMISAO I CILJ MOLITVE ZA SINODU (kraća verzija)

Često se na našim susretima unatoč već brojnim održanim sastancima, postavljaju pitanja o naravi, svrsi, smislu i ciljevima Sinode. Obično pitaju oni koji se nisu uživjeli u poruke i sadržaj događanja, a niti u molitvu koju trebamo svaki dan na kraju svete Mise s narodom moliti. Na početku pripreme Sinode imali smo duži oblik molitve, o čemu ćemo kasnije nešto više reći, a onda smo priredili i ovaj kraći oblik s nadom da će se redovno moliti. Ovdje ukazujemo na sadržaj molitve u kojoj je očit i sam cilj Sinode.

- „Oče nebeski, ti si nam po svome Sinu u **znaku križa** bio prepoznatljiv stijeg u svim kušnjama i nevoljama kroz našu dugu i burnu povijest.“

Obilježeni smo znakom križa kod krštenja, te nam je to znak našeg identiteta. Posebno kroz povijest kada se progonila vjera i kada se moralo skrivati da pripadamo Kristu, naši ljudi su urezivali znak križa na sebe, kada umru, da se zna da su kršćani. Živeći u sredini s drugima i drugačijima, znali su na ulaznim dvorišnim vratima napraviti znak križa kako bi se znalo da je to kršćanska kuća, a i tijekom same gradnje, na kući (duma ili lastavica) napravili bi križ koji je bio vidljiv i prepoznatljiv. U ovom vremenu, kad su kršćani ponovno proganjeni i proganjani, kad im se oduzima jednakost i prava, važno je ustrajati u vlastitoj *prepoznatljivosti i identitetu*. Još više, u znaku križa otkrivamo i sadržaj naše izdržljivosti u trpljenju. Kao što su naši predci izdržavali brojne kušnje, a ostali vjerni vjeri otaca – Isus Kristu i krštenju, tako se i naša generacija mora obnavljati u istom duhu. U čudnom prilagođavanju drugima počinju se stidjeti križa, kriti križ, a time niječemo znak i sadržaj svoga identiteta.

- „Danas proživljavamo nova iskušenja i izazove, zato molimo snagu i svjetlo Duha Svetoga.“

Ne želimo zatvarati oči pred stvarnošću današnjih kušnji koje prijete gubitkom nade. Ne želimo bježati od realnosti. U svim tim kušnjama ne smijemo izgubiti nadu. Ne smijemo se prepustiti *samosažaljenju i malodušnosti*. Zato molimo za snagu i svjetlo Duha Svetoga. Nije odgovor u svemu tome imati, potrošiti, vladati, nego ono što u sebi nosimo

i iz čega živimo. Stojimo pred izazovima života snagom vjere i pouzdanja u Boga, molimo Njegovu snagu i svjetlo koje daje Duh sveti. Posebno buduće generacije želimo osposobiti da se nose sa izazovima života snagom vjere.

- „*Neka Duh Sveti uveća našu ljubav prema Tebi i prema našoj mjesnoj Crkvi.*“

Mnogi su klonuli duhom, mnogima je *žar* izgaranja utrnuo, nestalo je *entuzijazma* i *poleta*. Zato molimo za ljubav prema Kristu u koga smo ukorijenjeni. S njime moramo više računati, jer je obećao da će biti s nama u sve dane do svršetka svijeta. Gubimo pamćenje gdje smo kršteni, gdje smo nikli i u koju smo se crkvu uključili. Zato molimo i želimo obnoviti ljubav prema Kristu i prema mjesnoj Crkvi u koju se trebamo ugrađivati *žarom* i *poletom*. Ne može se ljubiti Krista a ne ljubiti njegovu Crkvu, ne može se ljubiti opća Crkva a ne živjeti u mjesnoj Crkvi. To je jedna ljubav i prema Kristu i prema Crkvi. Neki kao da se guše u vlastitim *frustracijama* i *beznađu*, a drsko nas pokušavaju učiti kakvi bi mi vjernici trebali biti i na koji bi način trebali živjeti i razmišljati. Naš je učitelj Krist, a Njegov Duh naša *snaga* i *svjetlo*.

- „*Kako bismo dubokom vjerom, čvrstom nadom i nesebičnom ljubavlju kroz sinodu pristupili obnovi svega u Kristu.*“

To je smisao našeg hoda kroz Sinodu, da sve obnovimo u Kristu, ali dubokom *vjerom*, nesebičnom *ljubavlju* i čvrstom *nadom*. Svjedoci smo kako su nam ukrali nadu namećući nam kriterije jednog plitkog *svjetovnjaštva* koje sve svodi na ono „*imati*“, potpuno zaboravljajući pri tome ono prevažno „*biti*“. Pogotovo jer su skoro sve uspjeli *ispoliti-zirati* i *zaslijepiti* nam pogled na čovjeka kao našeg *suputnika* i *bližnjega*. Urušavaju Božji zakon donoseći čudne zakone koji se iz temelja protive našoj tradicionalnoj kršćanskoj antropologiji. Da bi se nosili s tim izazovima, tražimo odgovor u vjeri koju obnavljamo u Kristu, jer nam je On Put, Istina i život. Ovo društvo želimo graditi na temelju zdrave duhovnosti i svjedočke kršćanske ljubavi.

- „Neka nas u našem hodu u novosti života prati i zagovara Blažena Djevica Marija, majka Crkve. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!“

Kroz povijest Crkve na ovim prostorima našeg vjernika su posebno obilježile tri stvari: *Križ* kao znak i sadržaj identiteta; *pobožnost* prema Majci Božjoj i *vjernost* Svetom ocu papi - Petru naših dana! Među našim župama nema ni jedne da u njoj ne postoji i koji kip ili oltar posvećen majci Božjoj. Skoro bih rekao da nema naše obitelji u kojoj se ne nalazi lik Majke Božje. Kada god je bilo tjeskobno pa čak i beznadno, naš je se čovjek tada utjecao pod moćni zagovor i zaštitu Nebeske Majke. Hrlio je u svetišta činiti pokoru i vapiti za pomoć. Zato smo i mi od svibnja do listopada protekle godine obavili posvetu Srcu Marijinu u svakoj našoj župi, a onda smo završno napravili posvetu u Gospinu Svetištu na Kondžilu, 28. listopada 2017., i to cijele naše nadbiskupije.

Dakle, želimo se suočiti s našom stvarnošću i tražiti svjetlo kojim ćemo osvijetliti našu stazu hoda za budućnost. To trebamo svi učiniti, koji smo dionici ove mjesne Crkve. Za to molimo i iskreno se pripravljamo da nitko ne izostane od svog zauzimanja na tom putu.

**Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski**

